LĒMUMI

PADOMES LĒMUMS (KĀDP) 2020/1656

(2020. gada 6. novembris)

par Savienības atbalstu Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras (SAEA) darbībām, ko veic kodoldrošības jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību, un jo īpaši tā 28. panta 1. punktu un 31. panta 1. punktu,

ņemot vērā Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos priekšlikumu,

tā kā:

(1) Eiropadome 2003. gada 12. decembrī pieņēma Eiropas Savienības Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai ("stratēģija"), kuras III nodaļā iekļauts saraksts ar pasākumiem, kas jāveic gan Savienībā, gan trešās valstīs, lai apkarotu šādu ieroču izplatīšanu.

(2) Savienība aktīvi īsteno stratēģiju un veic pasākumus, kas uzskaitīti tās III nodaļā, jo īpaši nodrošinot finanšu līdzekļus tādu konkrētu projektu atbalstam, kurus īsteno daudzpusējas institūcijas, piemēram, Starptautiskā Atomenerģijas aģentūra (SAEA).

(3) Padome 2003. gada 17. novembrī pieņēma Kopējo nostāju 2003/805/KĀDP ([1]). Minētajā kopējā nostājā *inter alia* tiek pausts aicinājums veicināt SAEA vispārēju garantiju nolīgumu un papildprotokolu noslēgšanu, un uzliek Savienībai saistības tiekties uz to, lai papildprotokolus un vispārējos garantiju nolīgumus padarītu par SAEA pārbaudes sistēmas standartu.

(4) Padome 2004. gada 17. maijā pieņēma Vienoto rīcību 2004/495/KĀDP ([2]).

(5) Padome 2005. gada 18. jūlijā pieņēma Vienoto rīcību 2005/574/KĀDP ([3]).

(6) Padome 2006. gada 12. jūnijā pieņēma Vienoto rīcību 2006/418/KĀDP ([4]).

(7) Padome 2008. gada 14. aprīlī pieņēma Vienoto rīcību 2008/314/KĀDP ([5]).

(8) Padome 2010. gada 27. septembrī pieņēma Lēmumu 2010/585/KĀDP ([6]).

([1]) Padomes Kopējā nostāja 2003/805/KĀDP (2003. gada 17. novembris) par daudzpusēju nolīgumu masveida iznīcināšanas ieroču neizplatīšanas un ieroču nogādes līdzekļu jomā vispārināšanu un pastiprināšanu (OV L 302, 20.11.2003., 34. lpp.).

([2]) Padomes Vienotā rīcība 2004/495/KĀDP (2004. gada 17. maijs) par atbalstu SAEA darbībām, ko veic atbilstīgi tās Kodoldrošības programmai, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 182, 19.5.2004., 46. lpp.).

([3]) Padomes Vienotā rīcība 2005/574/KĀDP (2005. gada 18. jūlijs) par atbalstu SAEA darbībām, ko veic kodoldrošības un pārbaudes jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 193, 23.7.2005., 44. lpp.).

([4]) Padomes Vienotā rīcība 2006/418/KĀDP (2006. gada 12. jūnijs) par atbalstu SAEA darbībām, ko veic kodoldrošības un pārbaudes jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 165, 17.6.2006., 20. lpp.).

([5]) Padomes Vienotā rīcība 2008/314/KĀDP (2008. gada 14. aprīlis) par atbalstu SAEA darbībām, ko veic kodoldrošības un pārbaudes jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 107, 17.4.2008., 62. lpp.).

([6]) Padomes Lēmums 2010/585/KĀDP (2010. gada 27. septembris) par atbalstu SAEA darbībām, ko veic kodoldrošības un pārbaudes jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 259, 1.10.2010., 10. lpp.).

(9) Padome 2013. gada 21. oktobrī pieņēma Lēmumu 2013/517/KĀDP ([7]).

(10) Padome 2016. gada 21. decembrī pieņēma Lēmumu (KĀDP) 2016/2383 ([8]) un 2020. gada 8. jūnijā pagarināja tā spēkā esības termiņu ar Padomes Lēmumu (KĀDP) 2020/755 ([9]).

(11) Konvencijas par kodolmateriālu fizisko aizsardzību (*CPPNM*) grozījumi stājās spēkā 2016. gada 8. maijā. Konvencijas par kodolmateriālu fizisko aizsardzību 2005. gada grozījumu (*ACPPNM*) Puses ir visas ES dalībvalstis, kā arī *Euratom* kopiena. Savienība turpina veicināt tās universalizāciju un efektīvu īstenošanu, tostarp, atbalstot kodoldrošības darbības, kas tiek īstenotas saskaņā ar SAEA Kodoldrošības plānu (2018–2021).

(12) Atkārtoti apstiprinot, ka atbildība par kodoldrošību valstī pilnībā gulstas uz valsti, Savienība ir apņēmusies turpināt stiprināt kodoldrošību, gan īstenojot valstu kodoldrošības pasākumus, gan izmantojot starptautisku sadarbību. Savienība turpinās atbalstīt SAEA darbu, palīdzot dalībvalstīm pēc pieprasījuma izveidot un uzlabot efektīvus un ilgtspējīgus valsts kodoldrošības režīmus. Tādējādi Savienības atbalsts atbildīs 2020. gada 10.–14. februārī SAEA galvenajā mītnē Vīnē rīkotās "Starptautiskās kodoldrošības konferences: centienu uzturēšana un stiprināšana" (*ICONS* konference) ministru deklarācijai un konstatējumiem. Tā turpinās palīdzēt īstenot SAEA Kodoldrošības plāna (2018–2021), kuru 2017. gada 13. septembrī apstiprināja SAEA valde un 2017. gada 14. septembrī – vispārējā konference. Savienības mērķis ir saglabāt iepriekšējo Padomes vienoto rīcību un lēmumu, ar ko tika atbalstīti SAEA Kodoldrošības plāni, īstenošanas ilgtspēju un efektivitāti,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

1. Lai turpinātu efektīvi īstenot stratēģiju, Savienība atbalsta Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras (SAEA) darbības, kuru mērķi ir šādi:

a) sniegt ieguldījumu globālajos centienos panākt efektīvu kodoldrošību, nosakot vispārējas kodoldrošības norādes un pēc pieprasījuma veicinot šādu norāžu piemērošanu, ko panāk ar salīdzinošo izvērtēšanu un konsultāciju pakalpojumiem, un spēju veidošanu, tostarp izglītību un apmācību;

b) palīdzēt ievērot un īstenot attiecīgos starptautiskos juridiskos instrumentus un stiprināt starptautisko sadarbību un palīdzības koordinēšanu; un

c) atbalstīt SAEA pilnvaras uzņemties galveno lomu un pastiprināt starptautisko sadarbību kodoldrošības jomā, reaģējot uz dalībvalstu prioritātēm, kas paustas ar SAEA politikas veidošanas struktūru lēmumos un rezolūcijās.

2. Ar projektiem, kas jāfinansē Savienībai, atbalsta:

a) prioritārus un transversālus projektus kodoldrošības jomā, piemēram, Konvencijas par kodolmateriālu fizisko aizsardzību grozījumu universalizāciju, datordrošību un informācijas tehnoloģiju pakalpojumus un kodoldrošības kultūras uzlabošanu;

b) informācijas pārvaldību, īpaši pievēršoties kodoldrošības vajadzību, prioritāšu un apdraudējumu novērtēšanai;

([7]) Padomes Lēmums 2013/517/KĀDP (2013. gada 21. oktobris) par Savienības atbalstu Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras darbībām, ko veic kodoldrošības un pārbaudes jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 281, 23.10.2013., 6. lpp.).

([8]) Padomes Lēmums (KĀDP) 2016/2383 (2016. gada 21. decembris) par Savienības atbalstu Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras darbībām, ko veic kodoldrošības jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 352, 23.12.2016., 74. lpp.).

([9]) Padomes Lēmums (KĀDP) 2020/755 (2020. gada 8. jūnijs), ar kuru groza Lēmumu (KĀDP) 2016/2383 par Savienības atbalstu Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras darbībām, ko veic kodoldrošības jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 179I, 9.6.2020., 2. lpp.).

c) materiālu un saistīto iekārtu kodoldrošību, īpaši pievēršoties fiziskās aizsardzības un kodolmateriālu uzskaites un kontroles uzlabošanai visā degvielas ciklā, kā arī koncepcijas dokumentam par fiziskās aizsardzības pasākumu piemērošanu Covid-19 laikā;

d) tādu materiālu kodoldrošību, kas nav regulatīvā kontrolē, īpaši pievēršoties institucionālās reaģēšanas infrastruktūrai attiecībā uz materiāliem, kuri nav regulatīvā kontrolē;

e) programmu izstrādi un starptautisko sadarbību, īpaši pievēršoties izglītības un apmācības programmas izstrādei;

f) spēju veidošanu un izglītību kodoldrošības jomā ar uzsvaru uz dzimtes aspektiem.

3. Šā panta 2. punktā minēto projektu īstenošanā, ar kuriem atbalsta 1. un 2. punktā minētās darbības, nodrošina Savienības redzamību, kā arī pienācīgu programmu pārvaldību šā lēmuma īstenošanā.

4. Šā panta 2. punktā minētos projektus īsteno visu SAEA dalībvalstu un to valstu, kas nav SAEA dalībvalstis, labā.

5. Visus projektu komponentus atbalsta ar proaktīviem un inovatīviem sabiedrības informēšanas pasākumiem, un tam attiecīgi piešķir resursus.

6. Šā panta 2. punktā minēto projektu sīks apraksts ir izklāstīts šā lēmuma pielikumā.

2. pants

1. Par šā lēmuma īstenošanu atbild Savienības Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos (Augstais pārstāvis).

2. Lēmuma 1. panta 2. punktā minēto projektu tehnisko īstenošanu veic SAEA. Tā veic šo uzdevumu Augstā pārstāvja kontrolē. Šajā nolūkā Augstais pārstāvis noslēdz vajadzīgās vienošanās ar SAEA.

3. pants

1. Finanšu atsauces summa 1. panta 2. punktā minēto projektu īstenošanai ir 11 582 300 EUR.

2. Izdevumus, ko finansē no 1. punktā minētās summas, pārvalda saskaņā ar procedūrām un noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam.

3. Eiropas Komisija uzrauga 1. punktā minētās finanšu atsauces summas pareizu pārvaldību. Minētajā nolūkā tā ar SAEA noslēdz finansēšanas nolīgumu. Finansējuma nolīgumā paredz, ka SAEA ir jānodrošina Savienības ieguldījuma redzamība, kas atbilst tā apjomam.

4. Eiropas Komisija cenšas noslēgt 3. punktā minēto finansēšanas nolīgumu, cik drīz vien iespējams pēc šā lēmuma stāšanās spēkā. Tā informē Padomi par jebkādām grūtībām minētajā procesā, kā arī par finansēšanas nolīguma noslēgšanas dienu.

4. pants

1. Augstais pārstāvis ziņo Padomei par šā lēmuma īstenošanu, pamatojoties uz SAEA sagatavotiem regulāriem ziņojumiem. Minētie ziņojumi ir Padomes veiktā izvērtējuma pamatā.

2. Eiropas Komisija sniedz informāciju par 1. panta 2. punktā minēto projektu īstenošanas finanšu aspektiem.

5. pants

1. Šis lēmums stājas spēkā tā pieņemšanas dienā.

2. Tas zaudē spēku pēc 36 mēnešiem pēc dienas, kad noslēgts 3. panta 3. punktā minētais finansēšanas nolīgums, vai pēc sešiem mēnešiem pēc tā pieņemšanas dienas, ja minētajā laikposmā netiek noslēgts finansējuma nolīgums.

Briselē, 2020. gada 6. novembrī

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs
M. ROTH

PIELIKUMS

1. 1. kategorija. Prioritārie un transversālie projekti kodoldrošības jomā

1. projekts. Konvencijas par kodolmateriālu fizisko aizsardzību 2005. gada grozījumu (*ACPPNM*) universalizācija

Vispārīga informācija

Lai atvieglotu grozījumu ievērošanu un īstenošanu, SAEA pēc pieprasījuma sniedz leģislatīvu un tehnisku palīdzību. Tā ietver:

1. Palīdzību valsts īstenošanas tiesību aktu izstrādē, tostarp valsts mēroga, reģionālu un starptautisku apmācības kursu un semināru nodrošināšanu, divpusēju palīdzību valsts tiesību aktu izstrādē un indivīdu apmācību.

2. Palīdzību valsts fiziskās aizsardzības režīma izveidē, īstenošanā un uzturēšanā, tostarp kodoldrošības pakalpojumu, piemēram, salīdzinošās izvērtēšanas un konsultāciju pakalpojumu, sniegšanā, tādu valsts mēroga un reģionālu apmācības kursu un darbsemināru nodrošināšanā, kuru mērķis ir spēju veidošana un vajadzīgo cilvēkresursu attīstīšana, kā arī integrētu kodoldrošības atbalsta plānu (*INSSP*) izstrādē un īstenošanā.

Mērķi

Mērķi būs palīdzēt attīstīt un veicināt globālu kodoldrošību, tostarp izstrādāt un attiecīgi izmantot norādes SAEA kodoldrošības prasību dokumentos, veicināt Konvencijas par kodolmateriālu fizisko aizsardzību (*CPPNM*) un tās grozījumu, kopā saukti par *A/CPPNM*, universalizāciju, sekmēt informācijas par kodoldrošību apmaiņu un stiprināt starptautisko tiesisko regulējumu.

Sasniedzamie rezultāti

1. *ACPPNM* pārskatīšana 2021. gada līgumslēdzēju valstu konferencē.

2. Pēc dalībvalstu lūguma – starptautiski, reģionāli un valsts mēroga darbsemināri nolūkā veicināt *CPPNM* universalizāciju un palielināt informētību.

3. Informatīvu materiālu izstrāde nolūkā veicināt *ACPPNM* plašāku ievērošanu.

Iznākums

SAEA ieguldījums *A/CPPNM* ievērošanā.

2. projekts. Datordrošība un informācijas tehnoloģiju pakalpojumi

Vispārīga informācija

Lai valstis varētu uzlabot savas kodoldrošības spējas, būtiski svarīgs elements joprojām ir informācijas drošība un datordrošība.

Kodoldrošība ir koncentrēta uz noziedzīgu vai tīšu neatļautu darbību, kas saistītas ar *kodolmateriāliem*, *citiem radioaktīviem materiāliem*, *saistītām iekārtām* vai *saistītām darbībām*, vai vērstas uz tām, novēršanu, atklāšanu un reaģēšanu uz tām. Atbildība par kodoldrošību valstī pilnībā gulstas uz pašu valsti, kurai jānodrošina kodolmateriālu, citu radioaktīvo materiālu, saistīto iekārtu un saistīto darbību drošība savā jurisdikcijā. Katra valsts cenšas panākt kodoldrošību, izveidojot sev piemērotu kodoldrošības režīmu. Būtiska loma visos kodoliekārtu drošas un neapdraudētas ekspluatācijas pārvaldības aspektos, tostarp datoru drošībā un fiziskās aizsardzības uzturēšanā, ir datoriem. Ir ļoti svarīgi, lai visas šādas sistēmas būtu pienācīgi aizsargātas pret ļaunprātīgu ielaušanos. Ņemot vērā aizvien mainīgās apdraudējuma spējas un īpatnības, informācijas drošība un datordrošība pastāvīgi attīstās, un pastāvīgi veidojas jaunas apdraudējuma tehnikas, taktikas un procesi. SAEA veic darbu, kura mērķis ir aizsargāt pret šiem mainīgajiem draudiem.

Mērķi

Uzlabot datordrošības un informācijas drošības spējas valstīs.

Sasniedzamie rezultāti

1. Aizpildīt un atjaunināt norādes par informācijas drošību un datordrošību SAEA kodoldrošības prasību dokumentos (jauni un atjaunināti norāžu dokumenti), saistītos tehniskos dokumentus un publikācijas.

2. Rīkot tādas ekspertu sanāksmes, kuru temats ir kodoliekārtu datordrošība, lai neatpaliktu no attīstības šajā jomā.

3. Apmācības kursi, praktiskas nodarbības un darbsemināri.

4. Valstīm sniegta tehniskā palīdzība datordrošības jomā.

Iznākums

1. SAEA ieguldījums informācijas drošības un datordrošības spēju uzlabošanā valstu, kompetento iestāžu un iekārtu līmenī nolūkā atbalstīt tādu datordrošības incidentu novēršanu, atklāšanu un reaģēšanu uz tiem, kas var tieši vai netieši nelabvēlīgi ietekmēt kodoldrošību un kodoldrošumu.

2. Starptautiskās sadarbības uzlabošana, ko īsteno, savedot kopā ekspertus un politikas veidotājus, lai veicinātu informācijas un pieredzes apmaiņu datordrošības jomā.

3. Norāžu un tehniskās dokumentācijas publikāciju uzturēšana informācijas drošības un datordrošības jomā saistībā ar kodoldrošību.

3. projekts. Kodoldrošības kultūras uzlabošana

Vispārīga informācija

Kodoldrošības kultūra ir vairākdisciplīnu pieeja, ar ko sagatavot darbaspēku gan ārējiem, gan iekšējiem apdraudējumiem, izmantojot darbaspēka vēlmi un motivāciju ievērot iedibinātās procedūras un noteikumus un izrādīt modrību. Tā kā lielākā daļa kodoldrošības sistēmu ir cilvēku izstrādātas, pārvaldītas un ekspluatētas, kodoldrošības režīma panākumi ir atkarīgi no iesaistītajiem cilvēkiem. Kodoldrošības kultūra *ACPPNM* ir identificēta kā viens no 12 pamatprincipiem kodolmateriālu un kodoliekārtu fiziskajai aizsardzībai, un tā ir arī viens no Radioaktīvo materiālu drošības un drošuma rīcības kodeksa pamatprincipiem. Kodoldrošības kultūras īstenošanas rokasgrāmatā – *NSS* Nr. 7 – kodoldrošības kultūra ir definēta kā indivīdu, organizāciju un iestāžu īpašību, attieksmes un izturēšanās kopums, kas ir līdzeklis kodoldrošības atbalstam un uzlabošanai. *NSS* Nr. 7 ir definēta koncepcija, aprakstītas iestāžu un indivīdu lomas un pienākumi un sniegts raksturojums tādas kodoldrošības kultūras iezīmēm, kas palīdz panākt efektīvu kodoldrošību.

Projekts ir vērsts uz atbalstu dalībvalstu cilvēkresursu attīstībai, izmantojot darbseminārus, apmācības kursus un informētības vairošanas seminārus, atbalstot kodoldrošības kultūras pašnovērtējuma veikšanu un veicinot pieredzes un zināšanu apmaiņu par pašnovērtējuma instrumentiem un metodoloģijām un kodoldrošības kultūras labu praksi.

Mērķis

Palīdzēt valstīm uzlabot savu drošības kultūru.

Sasniedzamie rezultāti

1. Rīkot starptautiskus darbseminārus par kodoldrošības kultūru nolūkā atbalstīt dalībvalstu cilvēkresursu attīstību.

2. Kodoldrošības kultūras norāžu un apmācības materiālu un instrumentu, tostarp pašnovērtējuma instrumentu, izstrāde un konsolidācija.

Iznākums

Veicināt starptautisku pieredzes, zināšanu un labas prakses apmaiņu attiecībā uz veidiem, kā attīstīt, sekmēt un uzturēt ar valstu kodoldrošības režīmiem saderīgu stabilu kodoldrošības kultūru.

2. 2. kategorija. Informācijas pārvaldība

1. projekts. Kodoldrošības vajadzību, prioritāšu un apdraudējumu novērtēšana (*INSSP* misijas)

Vispārīga informācija

SAEA palīdz atsevišķām valstīm, kas to lūdz, apzināt un risināt kodoldrošības vajadzības, izstrādājot un īstenojot *INSSP* un izstrādājot pašnovērtējuma instrumentus. Atbildība par kodoldrošību valstī pilnībā gulstas uz pašu valsti, kurai jānodrošina kodolmateriālu, citu radioaktīvo materiālu, saistīto iekārtu un saistīto darbību drošība savā jurisdikcijā. SAEA atbalsta valstu centienus izveidot efektīvus un ilgtspējīgus kodoldrošības režīmus, un šajā sakarā *INSSP* ir efektīvs mehānisms. *INSSP* ir juridiski nesaistošs dokuments, tomēr tas, ka valsts to ir apstiprinājusi vai akceptējusi, tiek uzskatīts par norādi uz valsts apņemšanos īstenot tajā ietvertos kodoldrošības uzlabojumus, par kuriem panākta vienošanās. *INSSP* tiek izstrādāts, lai palīdzētu stratēģiski plānot kodoldrošības darbības valstī un nodrošinātu valsts atbildību par uzlabojumiem, kas vajadzīgi, lai stiprinātu tās kodoldrošības režīmu. Tajā sniegts valsts kodoldrošības vajadzību novērtējums un aptvertas darbības, ko valsts veic vai plāno veikt, vajadzības gadījumā sadarbojoties ar SAEA vai citiem starptautiskiem partneriem.

INSSP tiek veidots kodoldrošības jomu un mērķu vispārējā satvarā, kas valstij nodrošina sistemātisku pieeju, lai tā varētu apzināt savas kodoldrošības vajadzības. Nolūks ir piedāvāt valstij vispārējus stratēģiskas dabas kodoldrošības elementus, kas palīdzētu orientēties lēmumu pieņēmējiem un izvirzīt stratēģiskās plānošanas mērķus ar ilgtermiņa redzējumu – izveidot pašpietiekamus kodoldrošības režīmus. *INSSP* struktūrā ietilpst sešas funkcionālās jomās: 1) leģislatīvā un regulatīvā sistēma; 2) apdraudējuma un riska novērtējums; 3) fiziskās aizsardzības režīms; 4) tādu noziedzīgu un citu neatļautu darbību atklāšana, kas saistītas ar materiāliem, kuri nav regulatīvā kontrolē; 5) reaģēšana uz kodoldrošības incidentiem un 6) valsts kodoldrošības režīma saglabāšana. Papildus *INSSP* misijām SAEA rīko arī *INSSP* kontaktpunktu tehniskās sanāksmes.

INSSP procesu atbalsta ar Kodoldrošības informācijas pārvaldības sistēmu (*NUSIMS*), kas ir brīvprātīga sistēma, kuras mērķis ir palīdzēt dalībvalstīm pārskatīt savas kodoldrošības infrastruktūras statusu, izmantojot pašnovērtējumu, kā arī sekot līdzi to progresam efektīva kodoldrošības režīma izveidē, uzturēšanā un saglabāšanā. *NUSIMS* informācijas struktūra atspoguļo galvenās operatīvās kodoldrošības jomas, un tās pamatā ir kodoldrošības pamatprincipi un ieteikumu publikācijas, kas izdotas SAEA kodoldrošības prasību dokumentos.

Mērķi

Apzināt un konsolidēt atsevišķu valstu kodoldrošības vajadzības integrētā dokumentā, kas ietver vajadzīgos kodoldrošības uzlabojumus, kā arī nodrošināt pielāgotu satvaru valsts, SAEA un potenciālo līdzekļu devēju veikto kodoldrošības darbību koordinēšanai un īstenošanai.

Uzturēt visaptverošu informācijas platformu, kas sniegtu labu izpratni par valstu kodoldrošības vajadzībām pasaulē un atbalstītu Kodoldrošības plāna īstenošanu.

Sasniedzamie rezultāti

1. Integrēto kodoldrošības atbalsta plānu izstrāde un īstenošana.

2. Brīvprātīga pašnovērtējuma mehānisma vai valstu lietošanai paredzēta instrumenta (*NUSIMS*) pārskatīšana un atkārtota saskaņošana ar *INSSP* struktūru.

3. *INSSP* kontaktpunktu tehniskās sanāksmes.

4. *INSSP* lietotāja rokasgrāmatas finalizēšana.

Iznākums

Lūguma iesniedzēju valstu kodoldrošības vajadzību novērtējums un atbalsta sniegšana, izveidojot ieteikto kodoldrošības darbību stratēģisko plānošanu, lai nodrošinātu efektīva kodoldrošības režīma izveidi, uzturēšanu un ilgtspēju un palīdzētu valstīm ievērot *A/CPPNM* saistības.

3. 3. kategorija. Materiālu un saistīto iekārtu kodoldrošība

1. projekts. Fiziskās aizsardzības un kodolmateriālu uzskaites un kontroles uzlabošana visā degvielas ciklā

Vispārīga informācija

Darbības, kas saistītas ar lietošanā un uzglabāšanā esošo kodolmateriālu kodoldrošību, kodoldegvielas cikla un ar to saistīto iekārtu kodoldrošību to ekspluatācijas laikā, tostarp kodolmateriālu uzskaiti un kontroli kodoldrošības nolūkos un *A*/*CPPNM* tehnisko īstenošanu. Aģentūra izstrādā norādes un pēc pieprasījuma nodrošina apmācību un palīdzību valstīm nolūkā uzlabot kodolmateriālu drošību, izmantojot uzskaiti un kontroli. Projekta uzmanības centrā būs "iekšienē radīta apdraudējuma" novēršana. SAEA Iekšienē radīta apdraudējuma programmā ir sniegtas norādes par preventīviem un aizsargājošiem kodoldrošības pasākumiem, ar ko mazināt iekšienē radītu apdraudējumu. Projekta mērķis būs arī kodolmateriālu uzskaite un kontrole (*NMAC*). Nodrošinot visu kodolmateriālu inventarizāciju, tostarp informāciju par to atrašanās vietu, *NMAC* sistēma palīdz novērst un atklāt kodolmateriālu neatļautu pārvietošanu. *NMAC* sistēmas primārais mērķis ir uzturēt un paziņot precīzu, savlaicīgu, pilnīgu un uzticamu informāciju par visām darbībām un operācijām (tostarp pārvietošanu), kurās iesaistīti kodolmateriāli. *NMAC* sistēma iekārtas līmenī tiek izveidota valsts tiesiskā regulējuma kontekstā, un to kontrolē valsts kompetentā iestāde. To nedrīkst jaukt ar valsts kodolmateriālu uzskaites un kontroles sistēmu (*SSAC*), ko izveido, lai izpildītu starptautiskās drošības pasākumu saistības.

SAEA ir ieguldījusi ievērojamus resursus *Shapash* hipotētisko kodolpētījumu institūta (*SNRI*) izveidē. *SNRI* izveides galvenais nolūks bija apmācīt dalībvalstis par jautājumiem, kas saistīti ar kodoldrošību, neizpaužot sensitīvu informāciju par faktiskajām iekārtām un neuzņemoties risku, kas apdraud to drošību. Kodoldrošības apmācības nolūkos noderīgs instruments ir *SNRI* 3D modelis. Paredzams, ka līdz ar *SNRI* turpmāku attīstīšanu tiks daudzkāršots 3D modeļa sniegums un uzlaboti kodoldrošības apmācības rezultāti. Tomēr 3D un VR izmantošanai mācību nolūkos ir vajadzīgas specializētas zināšanas un resursi. Apmācības mērķiem jābūt cieši saskaņotiem ar to sasniegšanai izmantotajiem tehnoloģiskajiem risinājumiem. SAEA plāno turpināt pētīt *SNRI* 3D modeļa iespējamās stiprās puses un arī turpmāk atbalstīt ar *SNRI* saistītu izglītojošu materiālu izstrādi.

Mērķi

Sniegt norādes un instrumentus prevencijai un aizsardzībai pret kodolmateriālu neatļautu pārvietošanu un kodolmateriālu un iekārtu sabotāžu iekšienē.

Novērtēt, kuras SAEA dalībvalstis, kas apstrādā vai uzglabā kodolmateriālus, vai rīkojas ar tiem, izmanto *NMAC* sistēmu, un sniegt palīdzību to kompetentajām iestādēm un operatoriem, lai nodrošinātu *NMAC* programmas sekmīgu darbību. Novērtēt, kuras SAEA dalībvalstis, kam pašlaik nav *NMAC* sistēmas, vēlētos lūgt palīdzību *NMAC* programmas izveidei.

Sasniedzamie rezultāti

1. Kodoldrošības prasību norāžu dokumentu publicēšana, e-mācību rīku par iekšienē radīta apdraudējuma novēršanu sagatavošana un materiālu uzskaites un kontroles uzlabošana iekārtās kodoldrošības nolūkos.

2. Informētības vairošanas un praktiskās apmācības kursu rīkošana.

3. Informētības vairošanas un praktiskās apmācības kursu organizēšana par *NMAC*.

4. *Shapash* virtuālās realitātes (VR) apmācības rīka pilnveidošana.

Iznākums

Atbalsta nepārtraukta sniegšana, lai palīdzētu valstīm to centienos izveidot tādus efektīvus un ilgtspējīgus valsts kodoldrošības režīmus, ar ko atbalstīt iekšienē radīta apdraudējuma apkarošanu un uzlabot uzskaiti un kontroli iekārtu kodoldrošības nolūkos.

2. projekts. *CRP* koncepcijas dokuments par fiziskās aizsardzības pasākumu piemērošanu Covid-19 laikā

Vispārīga informācija

Ar šo projektu pievērsīsies piekļuves kontroles un citu kodoldrošības tehnoloģiju piemērošanai pandēmijas apstākļos iekārtās, kurās uzglabā un izmanto kodolmateriālus un citus radioaktīvus materiālus, tostarp kodoldegvielas cikla iekārtās, pētniecības reaktoros un kodolreaktoros un radioaktīvo materiālu iekārtās. Covid-19 līdzīgas pandēmijas laikā medicīniskie pasākumi, kas paredzēti, lai mazinātu vīrusa izplatīšanos, var ietekmēt esošo kodoldrošības tehnoloģiju un procedūru, piemēram, personāla piekļuves kontroles pasākumu, efektivitāti un pat piemērošanu. Izmaiņas īstenošanas protokolos, esošo tehnoloģiju izmaiņas un jaunu tehnoloģiju pielāgošana dažos apstākļos var būt lietderīga, lai pārvarētu Covid-19 dēļ radušās problēmas. Projektā tiks pārskatīta SAEA dalībvalstu darbības pieredze piekļuves kontroles un citu kodoldrošības pasākumu izmantošanā Covid-19 laikā un apzinātas ar to saistītās problēmas un laba prakse. Pēc tam centīsies identificēt tās kodoldrošības tehnoloģijas un procedūras (tostarp piekļuves kontroles jomā), kuras nepieciešams uzlabot, un tiks veikti laboratorijas izvērtējumi attiecībā uz iespējamām izmaiņām un uzlabojumiem no to īstenošanas viedokļa Covid-19 līdzīgos apstākļos. SAEA veicinās darbības pieredzes un tehniskās informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm, publicēs ar projektiem saistītus ziņojumus un atbalstīs pētniecības darba veikšanu izvēlētās dalībvalstu laboratorijās.

Mērķi

Projekta mērķis būs nodrošināt efektīvus kodoldrošības pasākumus kodoliekārtās un citās radioaktīvo materiālu iekārtās Covid-19 līdzīgā situācijā. Konkrēti, projekta mērķi ir šādi:

1. Pārskatīt dalībvalstu darbības pieredzi piekļuves kontroles un citu kodoldrošības pasākumu īstenošanā Covid-19 laikā.

2. Identificēt ar to saistītās problēmas un labu praksi.

3. Apsvērt vajadzību mainīt esošās tehnoloģijas vai procedūras, kas saistītas ar to izmantošanu, vai izstrādāt jaunas tehnoloģijas, lai ņemtu vērā ar Covid-19 saistītās medicīniskās prasības.

4. Veikt nesen izstrādātajās piekļuves kontroles un citās kodoldrošības tehnoloģijās ierosināto izmaiņu tehnisko novērtējumu, lai ņemtu vērā pandēmijas apstākļus.

Sasniedzamie rezultāti

1. Labas prakses un tehnoloģijas ieteikumu rokasgrāmata nolūkā apmainīties ar dalībvalstu darbības pieredzi kodoldrošības jomā Covid-19 laikā.

2. Tādu tehnoloģijas jomu identificēšana, kurās vajadzīga turpmāka attīstība, lai būtu iespējama efektīva piekļuves kontrole un citi kodoldrošības pasākumi Covid-19 pandēmijai līdzīgos apstākļos.

Iznākums

Pastiprināti kodoldrošības pasākumi nolūkā novērst kodolmateriālu un citu radioaktīvu materiālu un iekārtu zādzību vai sabotāžu pandēmijai līdzīgās situācijās.

Uzlabota lēmumu pieņemšana regulatīvajās struktūrās un nozarē attiecībā uz piekļuves kontroles un citu kodoldrošības tehnoloģiju īstenošanu krīzes laikā.

4. 4. kategorija. Tādu materiālu kodoldrošība, kuri nav regulatīvā kontrolē

1. projekts. Institucionālās reaģēšanas infrastruktūra attiecībā uz materiāliem, kuri nav regulatīvā kontrolē

Vispārīga informācija

Projekts pēc pieprasījuma sniedz palīdzību dalībvalstīm to centienos izveidot nepieciešamo infrastruktūru, lai apkarotu kodolmateriālu un citu radioaktīvu materiālu nelikumīgu tirdzniecību. Projekta atbalsts infrastruktūrai ir sadalīts pakalpojumos, lai apzinātu infrastruktūras vajadzības, un atbalstā valstīm, lai izveidotu, īstenotu, uzraudzītu, novērtētu un uzturētu to kodoldrošības režīmu saistībā ar reaģēšanu uz kodoldrošības incidentiem, kas saistīti ar materiāliem, kuri

nav regulatīvā kontrolē. Valsts infrastruktūras vajadzības tiek novērtētas vai nu ar SAEA Starptautiskā Kodoldrošības padomdevēja dienesta (*INSServ*) procesa palīdzību, vai arī izstrādājot Kodoldrošības reaģēšanas ceļvedi. Vēl viena atbildības joma ir atbalsta sniegšana valstīm, kuras vēlas ieviest kodoldrošības sistēmas un pasākumus attiecībā uz plašiem sabiedriskiem pasākumiem.

Mērķis

Palīdzēt valstīm izveidot un uzturēt efektīvu institucionālo infrastruktūru nolūkā stiprināt valstu centienus aizsargāt cilvēkus, īpašumu, vidi un sabiedrību no kodolmateriālu un citu radioaktīvu materiālu neatļautas izmantošanas.

Sasniedzamie rezultāti

1. Publicējamu norāžu izstrāde kodoldrošības infrastruktūrai un ar to saistītiem apmācības materiāliem un rīkiem.

2. Atbalsta – pēc pieprasījuma – sniegšana valstīm, tām veidojot cilvēku un tehnoloģiskās spējas efektīvas infrastruktūras uzturēšanai, lai tās varētu pildīt savus pienākumus saistībā ar kodolmateriāliem un citiem radioaktīviem materiāliem, kuri nav regulatīvā kontrolē.

3. Atbalsta koordinēšana reaģēšanas darba grupai.

4. SAEA atbalsta sniegšana kodoldrošības pasākumu īstenošanai plašu sabiedrisku pasākumu gadījumā.

Iznākums

SAEA veicina labāku informētību par to, ka valsts un starptautisko saistību izpildes nodrošināšanai valstī ir vajadzīga efektīva institucionālā infrastruktūra.

Valstīm ir padziļināta izpratne par sava kodoldrošības režīma, kas saistīts ar materiāliem, kuri nav regulatīvā kontrolē, stiprajām pusēm un jomām, kurās nepieciešami uzlabojumi.

Valstīm ir skaidrs uz grafiku balstīts plāns savu reaģēšanas spēju attīstīšanai attiecībā uz materiāliem, kuri nav regulatīvā kontrolē.

5. 5. kategorija. Programmu izstrāde un starptautiskā sadarbība

1. projekts. Izglītības un apmācības programmas izstrāde

Vispārīga informācija

Aģentūrai ir svarīga loma tādu koordinētu izglītības un apmācības programmu nodrošināšanā, kas stiprina valstu spējas izveidot un uzturēt kodoldrošības režīmus. Pietiekams skaits kompetentu un motivētu darbinieku ir viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem, lai izveidotu un uzturētu valstu kodoldrošības režīmus. Apmācība ir svarīgs līdzeklis, lai panāktu darbinieku kompetenci un pienācīgu sniegumu. SAEA palīdz valstīm, nodrošinot apmācību, kā pamatā ir valstu lūgumi un vajadzības, kā arī atbalstot kodoldrošības apmācības programmu un apmācības organizāciju, tostarp kodoldrošības atbalsta centru (*NSSC*), izveidi.

Sistemātiska pieeja apmācībai ir tāda apmācības pieeja, kas nodrošina loģisku virzību no tādu zināšanu, prasmju un attieksmju identificēšanas, kas vajadzīgas, lai veiktu darbu vai pildītu lomu kodoldrošības jomā, līdz apmācības izstrādei un īstenošanai šo kompetenču iegūšanas nolūkā, kā arī šīs apmācības izvērtēšanai nākamajā posmā. Šajā projektā īpaša uzmanība tiks pievērsta e-mācību un citu datorapmācības rīku izmantošanai. Šis projekts neaprobežojas tikai ar izglītības un apmācības attīstību, bet ietver arī tādu tīklu koordinēšanu kā Starptautiskais kodoldrošības izglītības tīkls (*INSEN*) un Starptautiskais kodoldrošības apmācības un atbalsta centru tīkls (*NSSC* tīkls).

Mērķi

Šā projekta mērķis ir veicināt integrētu pieeju cilvēkresursu attīstībai kodoldrošības jomā un palīdzēt valstīm veidot spējas izstrādāt un īstenot efektīvas un ilgtspējīgas izglītības un apmācības programmas cilvēkresursu attīstībai kodoldrošības jomā, pamatojoties uz apzinātajām vajadzībām.

Veidot ciešāku sadarbību un veicināt pastiprinātu informācijas apmaiņu starp valstīm par izglītības un apmācības programmu izstrādi un īstenošanu kodoldrošības jomā, izmantojot *INSEN*, Starptautisko *NSSC* tīklu un Kodoldrošības informācijas portālu (*NUSEC*).

Sasniedzamie rezultāti

1. Cilvēkresursu attīstības metodoloģija kodoldrošības jomā, kas valstīm ir kopīga un ko tās izmanto.
2. Kodoldrošības līderības akadēmijas izveide.
3. Pieredzes un labas prakses apmaiņa kodoldrošības apmācības jomā.
4. Atbalsts dalībvalstīm sistemātiskas pieejas apmācībai metodoloģijas piemērošanā.
5. Atbalsts pastāvīgas, regulāras apmācības vajadzību analīzes veikšanā, apmācības izvērtēšanā un apmācības komiteju izveidē.
6. Atbalsts *NSSC* tīkla darbībām un to koordinēšana nolūkā atvieglot informācijas un resursu apmaiņu un veicināt sadarbību starp tām valstīm, kurām ir *NSSC*, vai tām, kuras ir ieinteresētas centra izveidē.
7. Palīdzības sniegšana valstīm *NSSC* izveidē un darbībā nolūkā atbalstīt valstu kodoldrošības režīmus, izmantojot cilvēkresursu attīstības, tehniskā atbalsta un zinātniskā atbalsta programmas.
8. Atbalsts reģionālai un apakšreģionālai sadarbībai starp valstīm, kurās jau darbojas *NSSC* vai kuras plāno tādus izveidot.
9. *INSEN*.
10. Maģistra programma kodoldrošības jomā.
11. Semināri par kodoldrošību.
12. Prasmju attīstības kursi par izglītību kodoldrošības jomā.
13. Mācību materiāli kodoldrošības izglītības programmām.
14. E-mācību kursu izstrāde visās oficiālajās SAEA valodās, tostarp tulkošana.
15. Līdzšinējo e-mācību kursu pārskatīšana, tostarp tulkošanas pārskatīšana.

Iznākums

Valstis spēj efektīvi ierosināt un īstenot pasākumus, lai uzturētu savus kodoldrošības režīmus, jo īpaši ar programmām cilvēkresursu attīstības, izglītības, apmācības, tehniskā atbalsta un zinātniskā atbalsta jomā.

6. 6. kategorija. Spēju veidošana un izglītība kodoldrošības jomā ar uzsvaru uz dzimtes aspektiem

Vispārīga informācija

Godinot vadošo fiziķi un divkārtējo Nobela prēmijas laureāti Mariju Sklodovsku-Kirī (*Marie Skłodowska-Curie*), ģenerāldirektors Rafaels Mariano Grosi (*Rafael Mariano Grossi*) Starptautiskajai sieviešu dienai veltītā SAEA pasākumā 2020. gada martā paziņoja par viņas vārdā nosauktās stipendiju programmas uzsākšanu. Sniedzot atbalstu jaunu sieviešu izglītībai un darba pieredzei, iniciatīvas mērķis ir viņas mudināt studēt un strādāt kodolzinātnes un kodoltehnoloģiju vai neizplatīšanas jomā. Stipendiju programma nodrošinās stipendijas uz laiku līdz diviem gadiem sievietēm, kas vēlas iegūt augstāko izglītību kodolzinātnes un kodoltehnoloģiju vai neizplatīšanas jomā. Stipendiātēm tiks arī piedāvāta iespēja praktizēties SAEA, lai viņas varētu papildināt studiju laikā iegūtās eksperta zināšanas.

Mērķi

Marijas Sklodovskas-Kirī programmas mērķis ir iedvesmot un mudināt jaunas sievietes veidot karjeru kodolzinātnes, kodoltehnoloģiju un neizplatīšanas jomā, piedāvājot ļoti motivētām un talantīgām studentēm stipendijas augstskolu beidzēju studiju programmās, kā arī prakses iespējas SAEA. Ilgtermiņā programma veicinās to, ka veidosies vadošu zinātnieču jauna paaudze tādās jomās kā zinātne, tehnoloģijas, inženierija un matemātika, un tā būs zinātnes un tehnoloģiju attīstības virzītājspēks savās valstīs.

Sasniedzamais rezultāts

No programmas stipendiju piešķirs vismaz 100 studentēm, un aplēsts, ka kopējās izmaksas divu gadu laikposmā būs no 4 līdz 6 miljoniem EUR.

Iznākums

Nodrošināt sievietēm izglītību zinātnes jomā un darba pieredzi, lai sekmētu vienlīdzīgu pārstāvību kodoltehnoloģiju piemērošanā un pārvarētu kopīgos globālos izaicinājumus, tostarp attiecībā uz kodoldrošību.